

A PALLAS NAGY LEXIKONA

AZ ÖSSZES ISMERETEK ENCIKLOPÉDIÁJA

TIZENHAT KÖTETBEN

IV. KÖTET

Burgos — Danjanich

A SZÖVEGBEN 316 ÁBRA; KÜLÖN MELLÉKLETŰL 44 KÉP, EZEK KÖZT
4 SZÍNNYOMAT, 2 RÉZNYOMAT, 5 TÉRKÉP ÉS 1 VÁROSI TERVRAJZ

BUDAPESTEN

PALLAS IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1893

Damgán (Damegau), város Irak-Adsemi porsa tartományban, 64 km.-nyire Aszterabadtól, az Elburz déli lejtőjén, az é. sz. 36° 9' 53" alatt. Egykoron Kumisz tartomány székhelye és fontos hely volt; a 15,000 ház közül, melyek a Nagy Sah-Abbasz idejében fönnállottak, ma már csak 300 van meg; romban heverő körfalainak nagyságán bizonyítja egykori jelentőségét.

Damia, egy eredetileg Eginán és Epidamoszban tisztelt görög földmívelési istenség (valószínűen csak más neve Déméternek), kit a latin népek (így az oszokok is) Itáliában korán meghonosítottak és *Bona Dea* (l. o.) istenségükkel esakhamar azonosítottak. Valamikor külön istenségi mivoltára a Bona Dea-nak bemutatni szokott áldozatnak *damium* neve és a papjé, *damiatrix* is vall. V. R.

Damiána (növény), l. *Turnera*.

Damiani János, előbb pozsonyi, majd váci kanonok, végre a váci egyház főkezelője; szül. Tuhegly helységben (Bosznia) 1710., megh. 1784. Irt két dogmatikus művet a Sz. Máriáról és a Kat. Egyh.-ról. V. ö. Zelliger A. Egyh. írók esarnoka.

Damián szent Péter, szül. a XI. sz. első tizedében, megh. 1071. Szegény szülöktől származott, s mint sertés-pásztor töltötte ifjabb éveit. Később testvérhátját, Damián (innét az elnevezés D.) segítségével Faenzában és Parmában olvgozte tanulmányait, tanító lett, majd mint remete Fons Avellana lakói közé vonult. Két nagy baj megszüntetésére fordította figyelmét: a simoniára és a papok házasságára, s így előharcos volt azon küzdelemben, mely VII. Gergely (Hildebrand) pápa alatt oly hevessé vált. Nevezetesebb iratai *Gomorrhianus*, az ágyasságban élő papok ellen; *Gratissimus*, a Simonia ellen; szent Odilo, Romuald, Dominicus Loricatus stb. azon időtájt élt szerzetesek életrajza által a szerzeteséletet törekedett eredeti ideáljához visszavezetni. 1057. ostiai bíboros-püspök lett, s mint ilyen az egyház kormányzásában különböző követéségek, a timadt ellenpápák leküzdése, a pápai jogok védelme által szerzett érdemeket. Műveinek kiadását 1606—1615. C. Caietanus eszközölte Rómában.

Damianus, l. *Cosmas*.

Damiát a. m. **Damiette** (l. o.)

Damiens (éjtsd: Damján) **Róbert Ferenc**, franc. merénylő, szül. Tienly-ban, 1715. január 9. kivégeztetett Párisban, 1757. március 28. Lakatosinas volt, aztán katona, de megszökvén, Párisban egy jezsuita kollegiumba szolgálat szegődött. Különléle büntények elkövetése után Németalföldre menekült, hol álnevek alatt tengődött. Testileg-lelkileg elzüllye visszatért Párisba, hol a parlament ellen erondelt igazságtalan rendszabályok hírére a király megölésére határozta el magát. 1757. január 3. Versaillesben elrojtózt s midőn XV. Lajos király Trianonba indult, D. rejtékhelyéről előlépve, a királyt késsel a jobb oldalán megszúrta. Elfogatott s bár szörnyen megkínózták, megmaradt azon állítása mellett, hogy a királyt nem akarta megölni, csak igazságosabb meg emberesebb walkodásra téríteni. D.-t azután a Grévo-törén iszonyu módon halálra kínozták és végre négy lö farkához kötve szétzaggat-

ták; szülőházát földig lerombolták, esuládját pedig az országból örökre száműzték. TH. Gy.

Damiette (arabul: Dimiat; az ókorban: Tamiathis), város Alsó-Egyiptomban, a Nilus keleti ágának jobb partján, 12 km.-nyire ennek torkolatától és 1 km.-nyire a Menzaleh-tó végétől, vasuti végpont és püspöki székhely, (1882) 34,044 lak. (köztük 108 külföldi), nagy rizstermeléssel; fekete agyagedényei Egyiptomban szintén nagy keresletnek örvendenek. Ámbár kereskedelme a Suez-esatorna megnyitása óta aláhanyatlott, mégis elég jelentékeny. A Nilus D.-i ágának két erősség által védett torkolatát homokzátony zárja el, úgy hogy csak sekélyebb járatu hajók juthatnak el a város elé. D. a középkorban egyike volt a legjelentékenyebb kereskedő városoknak, a ker. háborúk korában pedig Egyiptom legfontosabb fegyverkező helye. Az arabok 641. foglalták el. A keresztetek 1218. jun. 1-től 1219. nov. 5-ig ostromolták, míg végre sikerült elfoglalniok. Az 1221. augusztus 30-án kötött békében azonban megint visszaadták. IX. Lajos francia király 1249. jun. 3-án ujra elfoglalta, az 1250. máj. 7-iki szerződésben azonban kénytelen volt az egyiptomi szultánnak átengedni. Bibarsz szultán 1251. leromboltatta; később azonban a régi várostól D.-re, a mai D. helyén ujra fölépült. A franciák 1798. elfoglalták, 1799. nov. 1-én Kleber vezérelte alatt falainál fényes győzelmet is nyertek, de a Sidney Smith vezérelte angoloknak kénytelenek voltak azt átengedni, akik a törököknek adták vissza. —ZIK.

Damiri (helytelenül: *Domyári*), *Kemál al-din Abú-l-Baká Mohamed b. Iszá*, nevezetes arab tudós, szül. Kairóban 1349., hol sok ideig mint tanár működött; megh. 1405. Neve az irodalomban: *Haját al-hairán* (az állatok élete) című állattani szótára által híres; e munka betűsoros rendben nemcsak az állatok (összesen 931) természetrajzi leírását tartalmazza, hanem egyuttal mindazt, amit a költészeti irodalomban, közmondásokban és példabeszédekben, a néphitben és babonában az illető állathoz fűződik. Így e munka, melyet D. röviddebb és terjedelmesebb szerkezetben dolgozott ki (az utóbbi kiadva 2 köt. Bulóokban 1284. H., Kairo 1292, 1306 H), a kulturtörténetre és folklore-ra nézve igen fontos adattár számba megy; nagyszámu irodalomtörténeti, életrajzi s aff. kitéréseivel az arab irodalomtörténetre nézve is fontos adalékokat nyújt. (—H.)

Damiron János Philibert, franc. filozofus, szül. Bellevilleben 1794., megh. 1862. Cousin tanítványa, kiváló képviselője a franc. spiritualizmusnak a XIX. század. Mint az école normale tanítványa, vidéki liceumokban kezdte pályáját, azután pension-okban tanított, végre a Sorbonne tanára lett. Cousin iskolájában főképp erkölestani kérdésekkel foglalkozott. A földolokban nem önálló s nem eredeti, de részleteikben művel becsesek. A legfőbbek: *Essais sur l'histoire de la philosophie en France au XVII. siècle* (1846), au XVIII. siècle (1862); au XIX. siècle (1834); *Cours de philosophie* (Paris 1842); *Dix ans d'enseignement* (1859). L. Ad. Franck: *Moralistes et philosophes* (1872). A. u.

Damjanich János, egyike az 1848—49-iki magyar szabadságharc legvirtebb s legvirtebb katonáinak s az aradi vértanúknak, szül. a hánsági